

تعریض، کاش مرمت بود

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

سازمان‌ها و بوروکراسی اگر عقلانی باشند، یک سازوکار مناسب برای انجام امور هستند، ماکس ویبر، جامعه‌شناس معروف آلمانی، تصور می‌کرد که بوروکراسی عقلانی کارآمدترین وسیله و درعین‌حال نماد جامعه‌ای است مبتنی بر عقلانیت حقوقی و قانونی که جایگزین اقتدار سنتی و کاریزما شده است. ویبر بر این باور است که جامعه مدرن چه از نوع سرمایه‌داری و چه از نوع سوسیالیستی از بوروکراسی گریزی ندارد. سازمان‌های اداری عقلانی هرچند ابزار مهمی برای رفق‌ووفق امور هستند، اما ممکن است تبدیل به قفس آهنینی شوند که انسان معنا و آزادی را از دست می‌دهد. بحث ما در اینجا این است که چگونه سازمان‌های اداری می‌توانند جامعه را به مسیر نادرستی بکشانند و سنت‌ها، خاطرات را نابود کنند. در ایام نوروز فرصتی بود که چند شهرستان ازجمله شهر پدری را از نزدیک ببینم. مهم‌ترین فعالیت شهرداری‌ها در این شهرستان‌ها، تعریض خیابان و از بین بردن بناهای قدیمی بود. بناهایی که از گذشته نصاد تاریخ و زندگی اجتماعی و سبک زندگی گذشتگان بوده است، یک بهیک تخریب می‌شوند، به گونه‌ای که در برخی شهرها دیگر اثری از این میراث ملموس باقی نمانده است. از نظر برخی سازمان‌های اداری، این بناهای قدیمی به‌مثابه موانع پیشرفت تلقی می‌شوند که هرچه زودتر باید از شر آنها خلاص شد؛ بدون اینکه تأمل شود آیا در این بناها و معماری چیزی برای آموختن وجود دارد. دیگر از درهای چوبی خبری نیست، با از بین بردن ساختمان‌های قدیمی به بهانه ایجاد فضا برای تردد ماشین، کودکان و نوجوانان از دیدن و تجربه نزدیک با نحوه زیست گذشتگان محروم مانده‌اند. دیگر کوچه جای آنها نیست، بلکه جای ماشین‌ها است. سازمان‌هایی مانند شهرداری و مسکن و شهرسازی، ساختمان‌های قدیمی را به‌مثابه ویرانه‌ای که محل زندگی حیوانات موذی هستند، تلقی می‌کنند که هرچه زودتر باید با سیمان و آجر جایگزین شوند. هر روز شاهد بودم که چگونه سبک زندگی گذشتگان دود می‌شود و به هوا می‌رود. شهرداری برای تخریب بافت قدیمی، آجر و سیمان تشویقی می‌دهد. هیچ سازمانی به این فکر نمی‌کند که برخی از ساختمان‌های قدیمی را حفظ و آن را نوسازی کند یا حداقل مردم را تشویق کند که بناها را با حفظ کلیت آن بازسازی کنند. این سازمان‌ها اصرار دارند که در قدیمی‌ترین بافت شهر هم خیابان وسیع و عریض احداث شود. مدیری موفق‌تر شناخته می‌شود که با سرعت بیشتری دست به تعریض معابر (بخوانید تخریب سنت تاریخی) بزند. در بسیاری از شهرستان‌ها دیگر از معماری گذشته چیزی باقی نمانده است. فضا در خیابان و آجر و سیمان خلاصه شده است. همه چیز یکدست و یک شکل. مسئله این نیست که این سازمان‌ها معماری و سبک زندگی ملموس تاریخی را تپاه می‌کنند، بلکه خاطرات را از بین می‌برند. دیگر نمی‌توان در کوچه قدم زد و بازی کرد، بلکه کوچه جایی است که باید مراقب ماشین‌ها بود. اصرار در برخی کشورهای پیشرفته بر حفظ معماری و بازسازی بناها با حفظ کلیت آن را مقایسه کنیم با اصرار ما برای از بین بردن این معماری و سنت ملموس و جایگزین‌کردن آن با ساختمان‌های بدون هویت، یکدست و یک‌شکل و گاهی ناسازگار با جغرافیا. در میان مدیران و کارشناسان سازمان‌های اداری، مفهوم تعریض بسیار کاربرد دارد و برجسته است، اما خبری از مفهوم مرمت و بازسازی نیست. گویی مرمت فقط برای آثار ملی است و لاغیر، نکته عجیب دیگر اینکه ادارات مسکن و شهرسازی و شهرداری به مردم روستاهایی که جدیداً شهر شده‌اند، زمین‌های ۲۰۰ تا ۲۵۰متری برای ساخت می‌دهند که با بنای ۱۳۰ تا ۱۵۰متری کمتر از صد متر برای حیاط باقی می‌ماند. مردم نیز این زمین‌ها را می‌گیرند و می‌سازند و خانه‌های قدیمی‌تر را که گاهی بیش از ۵۰۰ متر حیاط دارد، تبدیل به خانه‌باغ کرده‌اند. حتی در شهرستان‌های کوچک نیز مفهوم خانه‌باغ جا افتاده است. با این کار انشعاب و کنتور برق، آب و گاز دو برابر می‌شود؛ یکی برای خانه‌باغ و یکی برای خانه‌های ویلایی کوچک. آیا این گونه می‌توان تازاری انرژی و آب را کاهش داد؟ در یکی از شهرستان‌های جنوب کشور نخلستانی دیدم که سیستم آبیاری قطره‌ای وجود داشت، بدون اینکه از آن استفاده شود. سبب را پرسیدم، گفتند اکثر نخلستان‌ها چنین شده است. اصرار جهاد کشاورزی بر اینکه حتما نخل را باید با آبیاری قطره‌ای آب داد، باعث هدر رفتن پول بیت‌المال شده است. با هزینه دولت و نخل‌داران آبیاری قطره‌ای راه‌اندازی شد. اما این مدل آبیاری باعث خشک‌شدن نخل‌ها شده بود. نخل‌داران هم آبیاری قطره‌ای را کنار گذاشته و دوباره به آبیاری غرقایی بازگشته بودند. آنها می‌گفتند نخل چندان به آب نیاز ندارد، ولی هرازگاهی که نیاز به آب دارد، باید غرقایی باشد. چنین عملکردی را جز بوروکراسی غیرعقلانی و تباه‌کننده نام دیگر نشاید.

دوشنبه ۱۵ اردیبهشت ۱۴۰۴
۷ ذی‌القعدة ۱۴۴۶
۵ می ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۱۰۱
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید: «شرق» ادامه حواشی خروج مایک والتز از کابینه ترامپ و فشارهای اسرائیل را واکاوی می‌کند • گفت‌وگو با کوروش سلیمانی: سرمایه‌محوری، آسیبی جدی به ثناتر زده است

هشدار سازمان‌های بین‌المللی؛ کودکان غزه از سوء تغذیه جان می‌بازند

گرسنگی به‌مثابه سلاح در غزه

گزارش تیشریک را در صفحه ۵ بخوانید

استاندار سیستان و بلوچستان در گفت‌وگو با «شرق» از چالش‌ها و اصلاحات ساختاری در استان خود گفت

از بازسازی اعتماد عمومی تا توسعه اقتصادی

گفت‌وگو با محسن برهانی درباره ابعاد غیرقانونی و پیامدهای ارسال پیامک‌های حجاب توسط ستاد امر به معروف

خط قرمز حریم خصوصی با پیامک رد شد

این گفت‌وگو را در صفحه ۱۰ بخوانید

یک قاب تجربه

از پلاسکو تا بندر شهید رجایی

سوگ‌های بی‌پایان، وظایف فراموش شده

جلیل سازگارنژاد

عوامل حادثه در اختیار افکار عمومی قرار نگرفته است و بیم آن می‌رود که مانند حوادث گذشته، در اندک مدتی به فراموشی سپرده شود تا حادثه‌ای و خسارت‌های مالی و جانی دیگر...

در این مجال مغتنم چند پیشنهاد برای جلوگیری از تکرار چنین حوادثی را شایسته یادآوری می‌دانم:

۱- از آنجا که پیشگیری هر بحران مقدم بر بروز آن است، پیشنهاد می‌شود ستاد ناکارآمد مدیریت بحران کشور به ستاد پیشگیری از بحران تغییر نام دهد و مسئولیت باید و تدابیر لازم را برای ایفاى وظایف دستگاه‌های ذی‌ربط اتخاذ کند و بهنگام بر آنها نظارت کند تا از هرگونه سوءاستفاده احتمالی مبنی بر عدم اطلاع از وقوع حوادث و فرار از مسئولیت‌های بایسته به‌ویژه حوادث غیرطبیعی که کاملاً قابل مدیریت و کنترل است، به وجود نیاید.

۲- نقش و اختیار سازمان نظام مهندسی کشور که مسئولیت اساسی نظارت بر ساخت‌وسازهای کشور را بر عهده دارد، گسترش یافته و تمامی حوزه‌های غیرنظامی را شامل شود و با هماهنگی شهرداری‌ها و دیگر دستگاه‌ها و سازمان‌هایی مانند وزارت مسکن و شهرسازی، پدافند غیرعامل،

یادداشت

دستورالعمل مشاور امنیت ملی عراق و آینده احزاب اپوزیسیون کرد ایرانی در اقلیم کردستان عراق

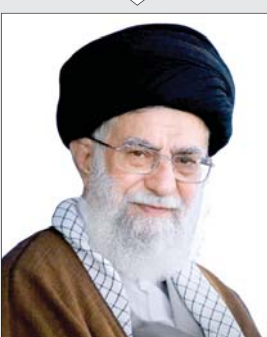

احسان هوشمند

شهرها به پادگان‌های نظامی حمله و حتی خواستار انحلال ارتش شدند. در روز ۲۷ اسفندماه ۱۳۵۷ پس از خلع سلاح ستاد ژاندارمری در شهر سنجند و تسخیر باشگاه افسران، پادگان لشکر ۲۸ کردستان نیز مورد حمله قرار گرفت. دولت و شورای انقلاب برای جلوگیری از گسترش دامنه جنگ و درگیری داخلی هیت بلندپایه‌ای را ریاست ایت‌الله سیدمحمود طالقانی و با حضور آیت‌الله بهشتی، اکبر هاشمی‌رفسنجانی و ابوالحسن بنی‌صدر و وزیر کشور دولت موقت احمد صدر حاج‌سیدجوادی را به سنجند اعزام کرد. هرچند این هیئت با اعلام برگزاری انتخابات شورای شهر سنجند و انتصاب ابراهیم یونسی به‌عنوان استاندار تلاش کرد تا بر تنش‌جاف آید، اما فضای هیجانی و تند آن سال‌ها مانع از آن شد تا توافق پایداری صورت گیرد و در ماه‌های بعد چند اقدام دیگر ازجمله آغاز به کار هیئت حل مسئله کردستان که به هیئت حسن نیت معروف شد نیز نتوانست مانع تشدید و گسترش درگیری‌های نظامی شود. پس از آن به‌ویژه از بهار ۱۳۵۹ دامنه درگیری‌ها وسعت یافت و در طول سال‌های بعد منجر به تلفات جانی بسیار سنگینی شد.

رهبرانقلاب در دیدار دست‌اندرکاران حج و جمعی از زائران بیت‌الله الحرام:

هیچ منفعتی برای امت اسلامی بالاتر از اتحاد نیست

برگزیده‌ها

چگونه ابزارهای دیجیتال در ایران به جای راحتی محدودیت به ارمغان می‌آورند؟

بررسی نقش فناوری در سیستم ارسال پیامک حجاب

۷

بی‌ثباتی، تصمیمات نادرست و انتصاب‌های جنجالی روی اعصاب هواداران

چالش وعده‌ها در استقلال

۹

«شرق» مجاری محدودیت و ممنوعیت اطلاع‌رسانی در بحران‌ها را بررسی می‌کند

مشترک مورد نظر اجازه صحبت ندارد

۸

یادداشت

از وفاق سنتی تا ائتلاف مدرن
نگاهی به شکل‌گیری دولت ائتلافی در آلمان

امیرناظمی

دولت ائتلافی آلمان، متشکل از احزاب دموکرات‌مسیحی (CDU)، سوسیال‌مسیحی باینر (CSU) و سوسیال‌دموکرات (SPD)، قرار است روز سه‌شنبه ۱۶ اردیبهشت (۶ می) با انتخاب فریدریش مرتس به‌عنوان صدراعظم آغاز به کار کند. برنده انتخابات ۲۰۲۵ آلمان، ائتلاف اتحادیه (Union) از ائتلاف دو حزب CDU/CSU بود که با کسب ۲۸.۵۲ درصد آرا (افزایش ۴.۳۲ درصدی نسبت به ۲۰۲۱) به بزرگ‌ترین نیروی سیاسی در مجلس نمایندگان آلمان (بوندستاگ) تبدیل شد. با این حال، نتوانست اکثریت مطلق مجلس را به دست آورد. در نتیجه برای تشکیل دولت، نیاز داشت با یک یا چند حزب دیگر توافق کند تا بتواند بیش از ۵۰ درصد آرای مجلس را در اختیار بگیرد. اما یک دولت ائتلافی با وفاقی یا هر اسم دیگری که آن را بنامیم، مانند هر امر سیاسی عمومی دیگر استانداردهایی دارد. در حقیقت شکل‌گیری یک وفاق با کلی‌گویی‌هایی مانند سخنرانی در باب وفاق یا موعظه درخصوص «با هم خوب‌بودن» و تشکیل دولتی که شکولی از افراد مختلف است و باج‌دهی به بازندگان شکل نمی‌گیرد، بلکه در یک نظام سیاسی استاندارد، فرایندی دقیق، شفاف و مشارکتی است که این فرایند در چند ماه گذشته آلمان و از زمان انتخابات بهمن ۱۴۰۳ تاکنون در جریان بوده است و در این یادداشت به آن پرداخته می‌شود.

مرحله تشکیل دولت ائتلافی

۱- پیشنهاد ائتلاف به SPD: فریدریش مرتس، رهبر CDU/CSU که برنده انتخابات بود، برای تشکیل ائتلاف ابتدا لازم بود تا حزب یا احزابی را انتخاب کند که بتواند با آنها ائتلاف تشکیل دهد. به صورت تئوریک و روی کاغذ، حزب دوم در انتخابات، حزب راست افراطی «آلترناتیو برای آلمان» (AFD) بود. از سویی دیگر از منظر گرایش‌های سیاسی، احزاب اتحادیه (CDU/CSU) دارای گرایش راست میانه بوده و به عنوان محافظه‌کار شناخته می‌شوند. هرچند به صورت تئوریک ائتلاف میان دو حزب راست‌گرا امری متداول است و شاید به صورت متداول انتظاری می‌رود تا احزاب راست با همدیگر ائتلاف تشکیل دهند، اما اتحادیه (CDU/CSU) اگرچه یک حزب راست‌گراست، اما به دلیل آنکه خود را یک حزب دموکراتیک می‌داند، تمایلی به ائتلاف با حزب «آلترناتیو برای آلمان» ندارد، چراکه این حزب را به عنوان حزبی ضددموکراتیک می‌شناسد.

به همین دلیل اتحادیه (CDU/CSU) نیز همچون سایر احزاب آلمان، هرگونه همکاری و ائتلاف با «آلترناتیو برای آلمان» (AFD) را خط قرمز خود قرار داده‌اند.